

**INFOTEHNOLOOGIA REEGLID
EESTI KEELE JA KULTUURI
KESKKONNAS**

**Requirements on information technology in
Estonian language and cultural environment**

EESSÕNA

Eesti standardi EVS 8:2000 "Infotehnoloogia reeglid eesti keele ja kultuuri keskkonnas" on koostanud EVS/TK 4 töörühm.

Töörühma juht – Indrek Hein Eesti Keele Instituudist.

Arvamusküsitluse käigus oli avatud Web-i lehekülg kommentaaride saatmiseks, kavandit tutvustati paljudele asutustele ja instituutidele. Kavandi ekspertiis telliti AS Andmevara-lt. Kavandit käsitleti mitmel TK 4 nõupidamisel ning korraldati spetsiaalne teabepäev (01.12.99).

Standard on EVS 8:1993 uustöötlus. Uustöötluse tingisid muutunud ja avardunud infotehnoloogia keskkond ning ühtlustamine Euroopa Liidu nõuetega.

Standardi on heaks kiitnud ja esitanud Standardiametile vastuvõtmiseks infotehnoloogia standardimise tehniline komitee EVS/TK 4.

Standard on kinnitatud ja kasutusele võetud Eesti standardina Standardiameti käskkirjaga 01.03.2000 nr 23.

Registrisse kantud 01.03.2000 nr 1820, andmebaasis projekti nr 50538.

Standard on tõlgitud ka inglise keelde (vt lk 37 kuni lk 55). Standardi lisad on toodud pärast põhiteksti ingliskeelset tõlget.

SISUKORD

1	SISSEJUHATUS	1
2	MÄÄRATLUSED JA LÜHENDID	2
3	ÜHEBAIDISED MÄRGISTIKUD	5
3.1	Alustabel	5
3.2	Eesti Windowsi kooditabel	9
3.3	Eesti DOSi kooditabel	13
3.4	Eesti EBCDICi kooditabel.....	17
4	KLAVIATUUR	23
5	EESTIS KASUTATAV LADINA TÄHTEDE VALIK (ESET1)	25
6	EESTI ANDMESTIK, KIRJELDAV TEKST	26
LISA A	ESET1 MÄRKIDE LOEND	56
LISA B	EESTI ANDMESTIK ISO/IEC 14652 FORMAADIS (TEATMELINE).....	59
	LC_CTYPE Tähtede klassifikatsioon, suur- ja väiketähtede vastavus ja kooditeisendused	59
	LC_COLLATE Sortimisreeglid	59
	LC_TIME Kuupäeva ja kellaja kirjutamine	59
	LC_NUMERIC Arvude kirjutamine	60
	LC_MONETARY Rahasummade kirjutamine	61
	LC_MESSAGES Jaatavad ja eitavad vastused	61
	LC_PAPER Paberi formaat.....	61
	LC_NAME Isikunimede kirjutamine.....	61
	LC_ADDRESS Postiaadresside kirjutamine	62
	LC_TELEPHONE Telefoninumbrate kirjutamine	63
	LC_IDENTIFICATION Alajaotiste versiooninumbrid ja staatus, koostaja andmed.....	63
LISA C	EESTI ANDMESTIK POSIXi FORMAADIS.....	64

INFOTEHNOLOOGIA REEGLID EESTI KEELE JA KULTUURI KESKKONNAS

1 SISSEJUHATUS

Eelmise versiooni – EVS 8:1993 “Infotehnoloogia reeglid eesti kultuuri ja keele keskkonnas” vastuvõtmisest on möödunud seitse aastat. Selle aja jooksul on standardiga hõlmatud valdkondades toimunud suuri muutusi. Uueks alustabeliks võetud rahvusvaheliselt kinnitatud kooditabel ISO 8859-15 hõlbustab suuresti infovahetust Eesti ja Euroopa riikide vahel. Eesti integreerumine Euroopa majandusellu toob kaasa vajaduse Euroopa peatset ühisraha tähistava sümboli – euro – kasutuselevõtuks. Kinnistunud on suur hulk uut terminoloogiat infotehnoloogia valdkonnast. Täiustunud ja täpsustunud on nõuded tarkvara koostajaile maailma riikide kultuuriliste ja keeleliste iseärasuste arvessevõtmiseks. Ka püüab uus redaktsioon kõrvaldada eelmise üksikuid puudujääke.

Üha enam on levimas kooditabel ISO 10646 ehk Unicode, millel põhinevad juba paljud infotehnoloogia lahendused. Sellest annab tunnistust ka standardi uus osa – Eestis kasutatav ladina tähtede valik, mis samuti eeldab ühebaidiste kooditabelite kõrval ka märksa laiema tähevaliku kasutuselevõttu. Ometi on ette näha, et ühebaidised märgistikud jäävad kasutusse veel pikaks ajaks. Sellest lähtuvalt on tekkinud vajadus kirjeldada lisaks keeles kasutusel olevale tähestikule ka nende tähtede võimalikke asendusi piiratumas keskkonnas.

Standardi lahendused põhinevad kehtival rahvusvahelistel standarditel: ISO uuel kooditabelil 8859-15; CENi projektil MES; UNIXi standardiseerimisprojektil POSIX; firmade IBM ja Microsoft rahvuskeelte tugivahendeil. Standardis puuduvate märkide kodeerimiseks on soovitatav tugineda Unicode'i rakendustel ning vältida ühebaidiste kooditabelite kasutamist.

On meeldiv tõdeda, et sarnaselt Eestiga on ka Põhjamaad koondanud keele ja kultuuri iseärasusi arvestavad nõuded ühtsesse kogumikku “Nordic Cultural Requirements on Information Technology”. Sellest on edasi arenenud standardid ISO/IEC 14652 ja ISO/IEC 15897 keele- ja kultuurikonventsioonide kirjeldamise kohta ning neil põhinebki EVS 8 uus redaktsioon.

Käesoleva standardi väljatöötamise ajal polnud rea keele- ja kultuurielementide kirjeldamise formaalne reeglistik veel lõpliku kuju võtnud. Info veel formaliseerimata elementide (nt isikunimedede struktuur, ametlikus dokumendis kasutatavad pöördumised, telefoninumbrite kirjutusviis jm) kohta on esitatud kirjeldava tekstina jaotises 6.

Standardis kirjeldatud kultuurikonventsioonid kuuluvad registreerimisele ISO ja IEC nõukogu otsusega määratud ISO/IEC 15897 registri haldaja poolt. Paranduste ning uute elementide lisamisega kaasneb uus registreerimine. Seega on võimalik olukord, kus käesoleva standardi jaotise 6 ja lisa B ametlik versioon on kantud 15897 rahvusvahelisse registrisse, kuid pole veel leidnud kajastust EVS 8 uues väljaandes. Rakendustel on soovitatav tugineda FDCC viimasele versioonile.

Standardi uus redaktsioon tühistab eelmise standardi EVS 8:1993. Uuele standardile viitamiseks on kasutusel tähistus EVS 8:2000.

Käesoleva standardi koostamisel arvestati järgmisi normdokumente või nende kavandeid:

ISO/IEC 15897:1999 Information technology – Procedures for registration of cultural elements

ISO/IEC DIS 14652 Specification of cultural convention

ISO/IEC FCD 14651 International string ordering

ISO 8859-1:1987 Information processing. 8 bit single-byte coded character sets. Part 1: Latin alphabet No.1

ISO 6937-2:1983 Information processing. Coded character sets for text communication. Part 2: Latin alphabetic and non-alphabetic graphic characters

ISO 2022:1986 Information processing. ISO 7-bit and 8-bit coded character sets. Code extension techniques

ISO 10646-1:1993 Information technology. Universal Multiple-Octet Coded Character Set (UCS). Part 1: Architecture and Basic Multilingual Plane

ISO/IEC 9995 Information technology. Keyboard layout for text and office systems

National Language Support Reference Manual. Volume 2. Third Edition. /IBM. National Language Technical Center. /IBM, May 1992

ENSV VST 582-89 (kavand) Eesti ja vene kooditabelid. 7- ja 8-bitised koodid

ENSV VST 581-89 (kavand) Klaviatuurid (sõrmistikud)

2 MÄÄRATLUSED JA LÜHENDID

ASCII (American National Standard Code for Information Interchange)

Ameerika rahvuslik 7-bitiste märgikoodide standard, kasutamiseks infovahetusel, andmetöötluses ning sidesüsteemides. ASCII kooditabel sisaldab juhtmärke ja kirjamärke. Eesti aluskooditabeli vasak pool langeb kokku ASCII kooditabeliga.